

Analysis and Identification of Socio-Economic Challenges of Macro-Level Education Privatization

ARTICLE INFO

Article Type

Analytical Review

Authors

Haidar Ebrahimi ¹,
Seyed Yaghoob Mousavi ^{2*},
Mustafa Azkia ³

How to cite this article

Haidar Ebrahimi, Seyed Yaghoob Mousavi, Mustafa Azkia, Analysis and Identification of Socio-Economic Challenges of Macro-Level Education Privatization, *Journal of Islamic Life Style Centered on Health*. 2019;3(4):152-164.

1. PhD Student, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

3. Professor, Department of Sociology, University of Tehran, Tehran, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: y.mousavi@alzahra.ac.ir

Article History

Received: 2019/10/04

Accepted: 2019/12/08

ePublished: 2019/12/21

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study was to investigate the effectiveness of the use of reality therapy based on the theory of choice combined with forgiveness, therapy to reduce social anomalies in school in students with disabilities, learning elementary school in Saravan.

Materials and Methods: The research method was a variety of quasi-experimental designs in two groups, with pre-test-post-test with a control group. The statistical population was 140 students with learning disabilities referred to Saravan Education Learning Disability Center. The study sample consisted of 30 people who were randomly divided into two groups of 15 experimental and control. Reality therapy training based on the theory of choice combined with therapeutic forgiveness was performed on the experimental group in 9 and 12 sessions of 45 to 60 minutes and after the post-test sessions. The Social Harm Attitude Questionnaire was used to collect information. Data analysis was performed by analysis of covariance.

Findings: The results showed that the application of reality therapy based on the theory of choice combined with forgiveness-therapy reduces social anomaly and its dimensions (theft, aggression, drugs, sexual issues and suicide) in student's schools.

Conclusion: The application of reality therapy based on the theory of choice combined with therapeutic forgiveness is an effective method in reducing social anomalies in school for students with disabilities or learning elementary school.

Keywords: Economic Challenges, Social Challenges, Privatization, Education

واکاوی و شناسایی چالش‌های اقتصادی-اجتماعی

خصوصی سازی آموزش و پرورش در سطح کلان

حیدر ابراهیمی^۱

دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

سید یعقوب موسوی^{۲*}

دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

مصطفی از کیا^۳

استاد، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

هدف: هدف از این پژوهش واکاوی و شناسایی چالش‌های اقتصادی-اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش در سطح کلان است.

مواد و روش‌ها: روش انجام این پژوهش ترکیبی (کیفی-کمی) است. برای انجام این پژوهش علاوه بر مطالعه اسنادی، از تکنیک تحلیل مضمون با نرم افزار MAXQDA12، برای شناسایی ابعاد و مؤلفه‌ها استفاده شد. جامعه آماری در این پژوهش تمام خبرگان در حوزه جامعه‌شناسی آموزش و پرورش هستند که بعد از انجام ۱۱ مصاحبه با خبرگان امر جامعه‌شناسی آموزش و پرورش اشباع نظری صورت گرفت. روایی از طریق ۴ خبره و توسط دو همکار در آموزش و پرورش و پایایی از فرمول کوپای (۰/۶۳۳) بدست آمد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد چالش‌های اقتصادی با ۱۲ شاخص و چالش‌های اجتماعی با ۳۵ شاخص مورد شناسایی قرار گرفتند. شاخص‌های بدست آمده در مجموع به ۶ بعد (مشوق، بازدارنده، ضعف، قوت، پیامد و سازوکار اجرایی) تقسیم شدند. سرانجام برای تعیین میزان تاثیر عوامل کلان اقتصادی و کلان اجتماعی بر خصوصی سازی از تکنیک معادلات ساختاری استفاده شد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد عوامل اجتماعی با ضریب ۰,۷۹۳ بیشترین تاثیر را بر خصوصی سازی آموزش و پرورش در ایران دارد.

واژه‌های کلیدی: چالش‌های اقتصادی، چالش‌های اجتماعی، خصوصی سازی، آموزش و پرورش

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۷/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۱۷

*نویسنده مسئول: y.mousavi@alzahra.ac.ir

مقدمه

امروزه تأمین منابع مالی آموزش و پرورش در سراسر جهان به خصوص در کشورهای در حال توسعه با بحران جدی روبه‌رو است زیرا، از یک سو افزایش تقاضا برای آموزش از طریق رشد سریع جمعیت، گرایش خانواده‌ها به فراهم کردن تحصیلات برای فرزندان خود، تأکید بر برخورداری از حقوق اجتماعی و از طرف دیگر پدیده جهانی شدن، رشد روزافزون فناوری اطلاعات و کاربرد و استفاده آن در زندگی روزمره و مهمتر از همه محدودیت منابع مالی و کسری ساختاری بودجه در نظام‌های آموزشی این معضل را حادتر نموده است. با توجه به این مهم و اهمیت و جایگاه آموزش و پرورش در فرایند رشد و توسعه کشور و همچنین کمبود منابع مالی آموزش و پرورش و روند تغییرات منابع مالی اختصاص یافته به آموزش و پرورش می‌توان با استفاده از شاخص‌های مالی کارا و کاربردی ابزاری در فرایند بودجه‌ریزی و تخصیص منابع به این بخش زیربنایی، تعیین کرد (۱). سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش یک عامل کلیدی در فرآیند رشد و توسعه اقتصادی است. این سرمایه‌گذاری از یک سو قابلیت‌های نیروی انسانی را ارتقاء می‌بخشد و از سوی دیگر، نیروی کار را برای استفاده بهتر از فناوری جدید، مهیا می‌سازد و به این ترتیب راه رشد و توسعه اقتصادی را برای کشورها هموار می‌کند (۲).

رشد روزافزون جمعیت، تقاضای فزاینده برای آموزش و ارتقای کیفیت به همراه، محدودیت شدید منابع مالی دولتی از مهمترین عوامل مؤثر در عدم تعادل بین امکانات آموزش و پرورش و انتظارات جامعه است. سیر نزولی سهم آموزش و پرورش از درآمد ملی در پنج دهه گذشته (دهه پنجاه، ۳۰-۲۵٪ کل بودجه؛ دهه شصت، ۲۵-۲۰٪؛ دهه هفتاد، ۲۰-۱۵٪؛ دهه هشتاد و نود ۱۲-۸٪) و کسری ۲۷٪ بودجه آموزش و پرورش در ۲/۵ دهه گذشته نیز از دیگر مصادیق بروز این عدم تعادل است که زمینه نارضایتی‌های موجود از کیفیت و کارایی نظام آموزشی و عدم پاسخگویی به نیازهای و تقاضاهای جامعه را فراهم کرده است. بدین روی خصوصی‌سازی آموزش و پرورش، علاوه بر کاهش فشار بر بودجه دولت، با ایجاد یک بازار رقابتی در قلمرو یاددهی و یادگیری به کارایی بیشتر در استفاده از منابع، توجه بیشتر به سلاقی و انتخاب‌های افراد جامعه منجر و با افزایش حساسیت عمومی نسبت به آموزش و پرورش، و طلب پاسخگویی بیشتر از ارائه دهندگان خدمات می‌تواند قادر به ارتقاء کیفیت آموزش باشد. با وجود این خصوصی‌سازی در صورتی می‌تواند کارآیی و کیفیت مورد نظر را محقق سازد که دارای مدیریت و نظارت کافی و مناسب بوده و از کاهش کیفیت آموزش و بروز نابرابری‌ها و بحران‌های مختلف جلوگیری کند. آموزش و پرورش در توسعه پایدار و توسعه اقتصادی-اجتماعی کشورها نقش بسزا و غیرقابل انکاری دارد. آموزش از منظر جهانی به عنوان کالایی در جهت سرمایه‌گذاری به شمار می‌آید. بلاگ^۱، آموزش را سرمایه‌گذاری خصوصی سودآوری به حساب می‌آورد و کسب

^۱. Blaug

تنوع در مدارس نامید. تنوع در مدارس یعنی وجود مدارس متنوع بر اساس نظریه های متفاوت تعلیم و تربیتی (۶). اگر شرایطی را فراهم آورند که در چارچوب قانون، مدارس متنوع ایجاد شود و گروه های متفاوت مردم مدارس دلخواه خود را پیدا کنند، مدرسه های غیردولتی رونق می گیرد و بخشی از مردم داوطلبانه بچه هایشان را در این مدرسه ها ثبت نام می کنند؛ آموزش و پرورش هم می تواند اعتبارات صرفه جویی شده را صرف کیفیت بخشیدن به مدرسه های دولتی کند (۷). این پژوهش درصدد است با دیدی آسیب شناسانه به روند فعلی خصوصی در آموزش و پرورش و قوانین آموزش و پرورش، در این زمینه به بازتعریفی از خصوصی سازی در امر آموزش و پرورش بپردازد و به این پرسش که ابعاد، مولفه ها و شاخص های چالش های کلان اقتصادی- اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش کدامند؟ و سهم عوامل اقتصادی و اجتماعی در خصوصی سازی آموزش و پرورش به چه میزان است؟ و مدل مناسب برای چالش های کلان اقتصادی- اجتماعی خصوصی سازی در آموزش و پرورش چگونه است؟ پاسخ دهد.

پیشینه پژوهشی

رضائیان (۸) در پژوهشی تحت عنوان « چالش های بخش خصوصی آموزش عالی ایران » به بررسی چالش های نظام آموزشی در سطح تحصیلات تکمیلی پرداخت. نتایج نشان داد که برخی از چالش ها ناشی از تصمیمات و اقدامات وزارت علوم است که از جمله می توان به افزایش ظرفیت پذیرش دانشجو در دانشگاه های پیام نور، آزاد و علمی کاربردی، گسترش شعب دانشگاه های دولتی، صدور بی رویه مجوز برای تأسیس مؤسسات غیردولتی جدید، مشخص نبودن سیاست ها و تعدد مراجع تصمیم گیر در وزارت علوم، استفاده نکردن از بخش خصوصی در سیاست گذاری، برنامه ریزی و تدوین مقررات و تعمیم بعضی از کاستی ها به تمام بخش خصوصی آموزش عالی، اشاره کرد. ساختار اداری و سازمانی موجود نیز موجب بروز چالش هایی از قبیل محدودیت مؤسسات غیردولتی در استفاده از تریبون های رسمی، ناهماهنگی بین دولت ها نسبت به تصمیمات یکدیگر، فقدان یک نهاد غیردولتی متمرکز برای ساماندهی، نظارت و ارزیابی مؤسسات خصوصی، عدم همکاری سازمان های دولتی، وجود مؤسسات شبه دولتی در فهرست مؤسسات غیردولتی و وجود مؤسسات گوناگون با نام و عنوان مشابه مؤسسات آموزش عالی غیردولتی، شده است.

ایکمبا-افوگیاند و راج^۱ (۹) در پژوهشی تحت عنوان « رفتار مدیریتی و مسئولیت های اجتماعی شرکت های ارائه دهنده آموزش خصوصی در نیجریه: یک مورد آموزش ابتدایی خصوصی » به بررسی مسائل و مشکلات اجتماعی خصوصی سازی در نیجریه پرداخته است. یافته های این پژوهش نشان می دهد که الزام به ارائه آموزش و خدمات با کیفیت منجر به تأسیس مدارس خصوصی شده است. همچنین، نتایج حاصل از بحث گروه متمرکز نشان می دهد که انگیزه ایجاد مدرسه برای برخی از گردانندگان مدارس خصوصی اساساً ناشی از نیاز به ایجاد تأثیر مثبت بر جامعه با ایجاد تغییرات مثبت در سیستم آموزشی است.

درآمد بالاتر افراد تحصیل کرده را عامل مهمی در تقاضا برای آموزش می داند؛ اما یکی از مهم ترین مسائلی که آموزش و پرورش جهان در گذشته و کشورهای در حال توسعه در حال و آینده با آن روبه رو هستند کمبود شدید منابع مالی برای انجام دادن فعالیت های آموزشی و پرورشی است (۳). کمبود منابع مالی آموزش و پرورش کشور موضوعی است که غالباً مورد توجه بوده است؛ به دلیل ناهمخوانی منابع درآمدی آموزش و پرورش و هزینه های این وزارتخانه، جلب مشارکت های مردمی ضرورتی اجتناب ناپذیر است. یکی از راهکارهای جلب مشارکت مردم در امر آموزش و پرورش، خصوصی سازی بوده است اما تداوم روند خصوصی سازی به شیوه ای که تاکنون صورت گرفته است، تنها به شکل گیری مدرسه هایی منجر شده است که هزینه های متفاوتی از دانش آموزان دریافت می کنند، اما خدمات مشابهی ارائه می دهند (۴).

همچنین در آموزش و پرورش مسؤلان به طور مستقیم از خصوصی سازی صحبت نمی کنند؛ زیرا خصوصی سازی با دو مانع عمده رو به روست؛ مانع نخست اصل ۳۰ قانون اساسی است. این اصل دولت را ملزم می کند که وسایل تحصیل فرزندان ملت را تا پایان دوره متوسطه فراهم کند؛ مانع دوم هم تلقی منفی مردم و افکار عمومی از خصوصی سازی است. این یک واقعیت است که هر دولتی خدمات آموزشی و بهداشتی را خصوصی اعلام کند، بخشی از حمایت های مردمی خود را از دست می دهد. این در حالی است که بودجه ای دولتی برای اداره ای آموزش و پرورش کافی نیست. آموزش و پرورش به طور تقریبی ۹۹ درصد بودجه ای خود را صرف پرداخت حقوق کارکنان می کند و پولی برای کیفیت بخشی و امور دیگر باقی نمی ماند. به گفته ای رئیس کمیته ای آموزش و پرورش مجلس، این وزارتخانه در سال ۱۳۹۸ رقمی معادل ۳۳۰۰ میلیارد تومان کسری بودجه داشته است. برخی کسری بودجه را تا ۶ هزار میلیارد تومان برآورد می کنند و آموزش و پرورش مانند سال گذشته و بیشتر سالها در ماه های زمستان برای پرداخت حقوق کارکنان دست به دامن دولت می شود. خصوصی سازی فقط به معنای پول گرفتن از مردم نیست. باید به مدرسه های غیردولتی اختیار بدهند که برنامه ای آموزشی و کتاب های درسی و کادر مدرسه را خودشان انتخاب کنند. خصوصی سازی اگر نمایشی نباشد، قانونمندی دارد. نمی شود از الف تا یای برنامه و کتاب درسی و گزینش معلم یک مدرسه تابع اداره ای دولتی باشد و ما آن را مدرسه ای خصوصی بنامیم (۵). جامعه ای ایران، جامعه ای پویا و متکثر است. نبود تنوع در مدرسه ها و مجبور کردن همه ای دانش آموزان به تحصیل در مدرسه های تحت کنترل دولت، حق انتخاب نوع مدرسه و آموزش فرزندان را از والدین سلب می کند. این حق والدین است که نوع آموزش فرزندان شان را تعیین کنند. باید ابتدا تعریفی از مدرسه ای خصوصی داشته باشیم. در زمان حاضر تفاوت بهترین مدرسه ای غیرانتفاعی و بدترین مدرسه ای دولتی در تعداد دانش آموزان کلاس، ساعات آموزشی، سواد معلمان و تکرار و تمرین بیشتر مباحث درسی خلاصه می شود. در برخی کلاس ها هم مباحث درسی کلاس های بالاتر را تدریس می کنند. این تفاوت ها را نمی توان

¹ Ikemba-Efughi and Raj

شکل گرفت. این طبقات درهم ادغام شده و درون مایه ها را تشکیل دادند. همچنین جهت اطمینان از صحت داده‌های جمع آوری شده، درگیری طولانی مدت و عمیق داده ها وجود داشت. بعلاوه، دو پژوهشگر دیگر علاوه بر پژوهشگران اصلی، در تحلیل داده‌ها مشارکت داشتند. پژوهشگر دست نوشته ها را برای تایید کدگذاری و طبقات می‌خواندند. برای افزایش تاییدپذیری مجدداً به مشارکت کنندگان مراجعه می‌گردید. داشتن حداکثر تنوع در نمونه گیری و دیدارهای طولانی، راه های دیگر افزایش اعتبار داده‌ها بودند. از همان مصاحبه اولیه کدها و طبقات فرعی شکل گرفتند و سپس کاهش داده‌ها در تمام واحدهای تحلیل (کدها) ادامه یافت تا درون مایه‌ها ظهور یافتند. مصاحبه‌ها تا مرحله اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت. در بخش دوم برای تعیین سهم هر عامل در خصوص سازی آموزش و پرورش با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته و با نظرسنجی از اعضای هیأت علمی در زمینه جامعه شناسی آموزش و پرورش به روش معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. تحلیل محتوای کیفی با نرم افزار MAXQDA12 انجام شد. برای معادلات ساختاری از نرم افزار smart pls3 و برای تعیین اعتبار مدل از نرم افزار SPSS25 استفاده شد. در این پژوهش اخذ رضایت نامه آگاهانه، حفظ اطلاعات هویتی و رعایت امانت داری در پیاده سازی محتوای مصاحبه‌ها به عنوان ملاحظات اخلاقی مدنظر قرار گرفت.

یافته‌ها

سوال اول: ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های چالش های کلان اقتصادی- اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش کدامند؟ برای پاسخ به این سوال ۱۱ مصاحبه از خبرگان امر جامعه شناسی آموزش و پرورش با سوالات نیمه ساختار یافته انجام پذیرفت. در نهایت در این فرایند ۲۳۰ کد اولیه استخراج گردید. با بازبینی متعدد و ادغام کدها بر اساس تشابه و طی چندین مرحله، در نهایت ۴۷ شاخص برای چالش های اقتصادی و اجتماعی در سطح کلان (مطابق جدول شماره ۲) استخراج گردید. با توجه به مطالب ارائه شده در جدول زیر بخش شاخص ها بیانگر کدهای باز استخراجی از مصاحبه ها، سطوح (موفه ها) بیانگر کدهای محوری و عوامل (ابعاد) بیانگر کدهای انتخابی است و در نهایت بخش کد مصاحبه شونده نشانگر شماره فرد مصاحبه شونده است برای مثال I2 نشانگر مصاحبه شونده شماره ۲ است.

مارتین^۱ و همکاران (۱۰) در پژوهشی تحت عنوان « مدرسه برش: خصوصی سازی، تفکیک و پایان آموزش عمومی» به بررسی چالش های فرا روی خصوصی سازی آموزش پرداختند. نتایج نشان داد خط برش بین دولتی بودن و خصوصی سازی آموزش بسیار با اهمیت است و در نهایت منجر بر به آن شد با شروع فرآیند خصوصی سازی آموزش و پرورش از حالت خصوصی به عمومی و یا همگانی در آید.

مواد و روش ها

این مطالعه بررسی به روش ترکیبی (کمی و کیفی) است. در اجرای روش کیفی با استفاده از مصاحبه نیمه ساختار یافته مولفه‌های اولیه از روش تحلیل مضمون شناسایی شدند. مشارکت کنندگان در پژوهش را افراد خبره در زمینه جامعه شناسی آموزش و پرورش، مدیران مدارس و اعضای هیأت علمی متخصص در زمینه خصوصی سازی آموزش که در زمینه خصوصی سازی مقاله، کتاب و یا تالیفی داشته‌اند، تشکیل داده‌اند. معیارهای ورود به مطالعه عبارت بودند از خبرگان با حداقل سه سال تجربه فعالیت در دانشگاه در زمینه خصوصی سازی نظام آموزش و پرورش، متخصصین با حداقل تحصیلات دکتری در رشته های جامعه شناسی، مدیریت آموزشی و مدیریت دولتی. روش نمونه گیری نیز به صورت هدفمند بود. از نظر تشکری و تدلیه^۲ در این روش نمونه گیری، موارد بصورت غیرتصادفی و کاملاً هدفمند انتخاب می شوند که در بخش کیفی تعداد ۱۱ نفر از خبرگان در این پژوهش مشارک داشتند. فرایند تحلیل مضمون کیفی برای تعیین مهم ترین چالش های کلان اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش استفاده شد.

روش گردآوری داده‌ها برای جمع آوری داده‌های کمی، پرسشنامه پژوهشگر ساخته مبتنی بر داده های حاصل از بخش کیفی و تحلیل متون بود که روایی و پایایی آن مورد تایید قرار گرفته بود. این پرسشنامه برای بررسی تاثیر عوامل بر خصوصی سازی آموزش و پرورش از پرسشنامه ای با ۴۷ سوال با طیف لیکرت از خیلی زیاد تا خیلی کم استفاده گردید. جامعه آماری در بخش کمی اعضای هیأت علمی دانشگاه ها در رشته های جامعه شناسی و مدیریت آموزش بودند حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران برابر ۳۵۱ نفر بدست آمد که برای جلوگیری از افت آزمودنی به ۳۵۵ نفر افزایش یافت.

میانگین زمانی مصاحبه‌ها ۸۴ دقیقه بود. پس از پیاده سازی مصاحبه‌ها، به منظور تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون و همزمان با جمع آوری داده‌ها استفاده شد. بدین ترتیب که پس از انجام مصاحبه‌ها ابتدا متن نوارها پیاده شد. پس از آن یک نسخه از کدهای استخراج شده برای مصاحبه شونده ارسال و تایید شد. جهت آشنایی با داده‌ها و غرق شدن، داده‌ها چندین مرتبه بازخوانی گردید بدین ترتیب کدهای اولیه شناسایی و کدهای اولیه مشابه در یک طبقه کنار هم قرار گرفتند و طبقات اولیه

1. Martin

2. Tashakkori and Teddlie

عوامل (ابعاد)	سطوح (مولفه ها)	شاخص ها	کد مصاحبه شونده
		اعطای وامها و اعتبارات درازمدت با بهره کم یا بلاعوض به منظور توسعه زیرساختها در آموزش و پرورش خصوصی	I2, I6, I10, I9
		حمایت های مالی دولت از مراکز آموزش و پرورش خصوصی در مراحل ابتدایی تأسیس و هویت یابی	I3, I4, I11, I5
		اعطای اعتبارات پژوهشی به مؤسسات آموزش و پرورش خصوصی همچون بخش دولتی	I10, I8, I3
		اعطای یارانه ها و اعتبارات دولتی به صورت مستقیم و غیرمستقیم به آموزش و پرورش خصوصی مبتنی بر عملکرد آنها	I10, I9, I1, I6, I11
		اعطای تخفیف و یارانه در پرداخت هزینه های جاری (همچون آب، برق، گاز، تلفن و اینترنت) در آموزش و پرورش خصوصی	I6, I8, I10, I3, I4
		تدوین قوانین و مقررات شفاف در خصوص سرمایه گذاری در آموزش و پرورش خصوصی	I10, I8, I1, I3, I4
		تعیین استانداردها و شاخص های کیفی مشخص و شفاف برای تأسیس و فعالیت مؤسسات آموزش و پرورش خصوصی	I3, I1, I5, I4, I6
		مشارکت دادن آموزش و پرورش خصوصی در برنامه ریزی های کلان آموزش و پرورش	I2, I6, I10, I9
		نظارت و کنترل دولت در خصوص رعایت استانداردهای آموزشی مورد نیاز در آموزش و پرورش خصوصی در قالب مکانیسم های تضمین کیفیت و اعتبارسنجی و رتبه بندی	I2, I7, I10, I8
مشوق های اقتصادی اجتماعی خصوصی آموزش و پرورش	سطح کلان	تسهیل فرآیند صدور مجوز برای مؤسسات آموزش و پرورش خصوصی و کاهش بروکراسی های موجود	I11, I9, I10, I4, I5
		اعطای استقلال دانشگاهی بیشتر به آموزش و پرورش خصوصی	I6, I1, I2
		حمایت سیاسی و راهبردی دستگاه های اجرایی تصمیم گیرنده و مقامات دولتی از خصوصی سازی آموزش و پرورش	I11, I7, I10, I3, I8
		باور مدیران کلان دولتی به نقش مشارکتی آموزش و پرورش خصوصی در تحقق اهداف ملی	I10, I6, I5, I1, I7
		توسعه آموزش و پرورش خصوصی مبتنی بر آمایش سرزمین و مزیت ها و نیازهای منطقه ای	I3, I11, I5
		باور و اعتقاد همه جانبه دولت در راستای توسعه خصوصی سازی آموزش و پرورش	I3, I4, I11, I5
		توجه به آموزش و پرورش خصوصی به عنوان مکمل آموزش و پرورش دولتی از سوی سیاست گذاران کلان کشور	I10, I8, I3
		شفاف سازی نقش و سهم و انتظارات از آموزش و پرورش خصوصی	I10, I9, I1, I6, I11
		اعطای آزادی عمل و تسهیل در گزینش و جذب معلمان مبتنی بر نیازهای مؤسسات آموزش و پرورش خصوصی	I6, I8, I10, I3, I4
		اعطای آزادی عمل در پذیرش دانش آموزان واجد صلاحیت های علمی	I10, I8, I1, I3, I4
		اعتقاد مسئولان رده بالای کشور به خصوصی سازی	I3, I1, I5, I4, I6
		اعطای آزادی عمل در تغییر سرفصل های آموزشی و روزآمد نمودن آنها	I2, I6, I10, I9
بازدارنده های اقتصادی-	سطح کلان	عدم اعطای وامها و اعتبارات درازمدت با بهره کم یا بلاعوض به منظور توسعه زیرساختها در آموزش و پرورش خصوصی	I11, I9, I10, I4, I5

16, 11, 12	عدم تدوین قوانین و مقررات شفاف در خصوص سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش خصوصی	اجتماعی خصوصی سازی در آموزش و پرورش
111, 17, 110, 13, 18	عدم تعیین استانداردها و شاخص‌های کیفی مشخص و شفاف برای تأسیس و فعالیت مؤسسات آموزش و پرورش خصوصی	
18, 13, 15, 14, 12	مشارکت ندادن آموزش و پرورش خصوصی در برنامه‌ریزی‌های کلان آموزش و پرورش	
14, 13, 12, 18, 16	عدم نظارت و کنترل دولت در خصوص رعایت استانداردهای آموزشی مورد نیاز در آموزش و پرورش خصوصی در قالب مکانیسم‌های تضمین کیفیت و اعتبارسنجی و رتبه‌بندی	
13, 19, 15, 14, 12	عدم تسهیل فرآیند در صدور مجوز برای مؤسسات آموزش و پرورش خصوصی و کاهش بروکراسی‌های موجود	
15, 18, 17, 16, 14	عدم اعطای استقلال بیشتر به آموزش و پرورش خصوصی	
15, 111, 14, 13	عدم حمایت سیاسی و راهبردی دستگاه‌های اجرایی تصمیم‌گیرنده و مقامات دولتی از خصوصی‌سازی آموزش و پرورش	
11, 12, 19, 17, 15	عدم باور مدیران کلان دولتی به نقش مشارکتی آموزش و پرورش خصوصی در تحقق اهداف ملی	
18, 17, 111, 115	عدم توسعه آموزش و پرورش خصوصی مبتنی بر آمایش سرزمین و مزیت‌ها و نیازهای منطقه‌ای	
17, 13, 19, 110, 111	عدم باور و اعتقاد همه جانبه دولت در راستای توسعه خصوصی‌سازی آموزش و پرورش	
11, 19, 113	عدم توجه به آموزش و پرورش خصوصی به عنوان مکمل آموزش و پرورش دولتی از سوی سیاست‌گذاران کلان کشور	
13, 17, 13	عدم شفاف‌سازی نقش و سهم و انتظارات از آموزش و پرورش خصوصی	
111, 13, 114, 12, 19	عدم اعطای آزادی عمل و تسهیل در گزینش و جذب معلمان مبتنی بر نیازهای مؤسسات آموزش و پرورش خصوصی	
110, 11, 12, 14 16, 17, 15, 14	عدم اعطای آزادی عمل در پذیرش دانش‌آموزان واجد صلاحیت‌های علمی عدم اعتقاد مسئولان رده بالای کشور به خصوصی‌سازی	
110, 13, 18, 12	عدم اعطای آزادی عمل در تغییر سرفصل‌های آموزشی و روزآمد نمودن آنها	
17, 15, 11, 17	تدوین قوانین و مقررات آموزش و پرورش خصوصی با مشارکت ذینفعان این بخش	
111, 18, 14, 19	اعطای وام‌ها، کمک‌هزینه‌ها و بورسیه‌های تحصیلی به دانش‌آموزان بخش خصوصی آموزش و پرورش	
18, 12, 19, 11	اعطای مشوق‌ها و معافیت‌های مالیاتی به آموزش و پرورش خصوصی	
14, 12, 16	اعطای آزادی عمل به آموزش و پرورش خصوصی در مورد تعیین میزان شهریه بر اساس کیفیت خدمات و هزینه سرانه واقعی	نقاط قوت اقتصادی- اجتماعی
110, 19, 11, 16, 111	کاهش نقش مداخله‌گری دولت و افزایش نقش حمایتی و نظارتی در آموزش و پرورش خصوصی	سطح کلان خصوصی سازی آموزش و پرورش
16, 18, 110, 13, 14	تمرکززدایی در مدیریت و تصمیم‌گیری در آموزش و پرورش خصوصی	
110, 18, 11, 13, 14	فراهم آوردن اطلاعات فنی و مناسب در راستای فرآیند خصوصی‌سازی آموزش و پرورش	
13, 11, 15, 14, 16	اعطای آزادی عمل به هیأت مؤسس در انتخاب ریاست مؤسسه آموزش و پرورش خصوصی	
13, 111, 15	انتخاب سیاست‌های تشویقی در قالب تدوین شاخص‌های کیفی جهت تبدیل	

شدن مؤسسات آموزش و پرورش خصوصی به مدارس		
کد مصاحبه شونده	پرهیز از متأثر شدن خصوصی سازی آموزش و پرورش از ملاحظات سیاسی	
I2, I6, I10, I9	تسهیل فرآیندهای اعطای مجوز رشته های تحصیلی مختلف برای آموزش و پرورش خصوصی	
I3, I4, I11, I5	عدم حمایت های مالی دولت از مراکز آموزش و پرورش خصوصی در مراحل ابتدایی تأسیس و هویت یابی	
I10, I8, I3	عدم اعطای اعتبارات پژوهشی به مؤسسات آموزش و پرورش خصوصی همچون بخش دولتی	
I10, I9, I1, I6, I11	عدم اعطای یارانه ها و اعتبارات دولتی به صورت مستقیم و غیرمستقیم به آموزش و پرورش خصوصی مبتنی بر عملکرد آنها	
I6, I8, I10, I3, I4	عدم اعطای تخفیف و یارانه در پرداخت هزینه های جاری (همچون آب، برق، گاز، تلفن و اینترنت) در آموزش و پرورش خصوصی	
I10, I8, I1, I3, I4	عدم تدوین قوانین و مقررات آموزش و پرورش خصوصی با مشارکت ذینفعان این بخش	
I3, I1, I5, I4, I6	عدم اعطای وام ها، کمک هزینه ها و بورسیه های تحصیلی به دانشجویان بخش خصوصی آموزش و پرورش	
I2, I6, I10, I9	عدم اعطای مشوق ها و معافیت های مالیاتی به آموزش و پرورش خصوصی	نقاط ضعف اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی در آ.پ
I2, I7, I10, I8	عدم اعطای آزادی عمل به آموزش و پرورش خصوصی در مورد تعیین میزان شهریه بر اساس کیفیت خدمات و هزینه سرانه واقعی	سطح کلان
I11, I9, I10, I4, I5	افزایش نقش مداخله گری دولت و کاهش نقش حمایتی و نظارتی در آموزش و پرورش خصوصی	
I6, I1, I2	تمرکزگرایی در مدیریت و تصمیم گیری در آموزش و پرورش خصوصی	
I11, I7, I10, I3, I8	عدم فراهم نمودن اطلاعات فنی و مناسب در راستای فرآیند خصوصی سازی آموزش و پرورش	
I10, I6, I5, I1, I7	عدم اعطای آزادی عمل به هیأت مؤسس در انتخاب ریاست مؤسسه آموزش و پرورش خصوصی	
I3, I11, I5	عدم اتخاذ سیاست های تشویقی در قالب تدوین شاخص های کیفی جهت تبدیل شدن مؤسسات آموزش و پرورش خصوصی به دانشگاه	
I3, I4, I11, I5	متأثر بودن خصوصی سازی آموزش و پرورش از ملاحظات سیاسی	
I10, I8, I3	مشکل سازی در فرآیندهای اعطای مجوز رشته های تحصیلی مختلف برای آموزش و پرورش خصوصی	
I10, I9, I1, I6, I11	درآمدزایی در سطح کلان آموزش و پرورش	
I6, I8, I10, I3, I4	جلب مشارکت تمامی گروه های ذینفع در فرآیند برنامه ریزی و توسعه خصوصی سازی آموزش و پرورش	
I10, I8, I1, I3, I4	ارزیابی سیاست های خصوصی سازی آموزش و پرورش و مقایسه دستاوردها و اهداف و رفع نواقص	پیامدهای خصوصی سازی در آموزش و پرورش
I3, I1, I5, I4, I6	انتخاب شیوه ها و روش های مناسب و جدید خصوصی سازی آموزش و پرورش توسط سیاست گذاران و برنامه ریزان	سطح کلان
I2, I6, I10, I9	ثبات و هماهنگی در اجرای سیاست های توسعه خصوصی سازی آموزش و پرورش	
I11, I9, I10, I4, I5	انسجام و هماهنگی در بخش های مختلف دولت و وزارت آموزش و پرورش در فرآیند خصوصی سازی آموزش و پرورش	
I6, I1, I2	سطح بالای سرمایه گذاری مورد نیاز برای ساخت و خرید اماکن آموزشی	سازوکارهای اجرایی خصوصی
I11, I7, I10,	اطلاع رسانی و ایجاد اعتماد عمومی نسبت به سرمایه گذاری در آموزش و	سطح کلان

13, 18	پرورش خصوصی	سازی در آموزش و پرورش
18, 13, 15, 14, 12	تأکید بر رشد آموزش و پرورش خصوصی در برنامه‌ها و سیاست‌گذاری های کلان توسعه کشور	
14, 13, 12, 18, 16	بازتعریف نقش‌ها و حوزه‌های دخالت دستگاه‌های دولتی در فرآیند خصوصی‌سازی آموزش و پرورش	
13, 19, 15, 14, 12	ارتباط و همکاری‌های علمی (آموزشی، پژوهشی و مشاوره‌ای) آموزش و پرورش خصوصی با دانشگاه‌های مادر دولتی	
15, 18, 17, 16, 14	ارتباط و همکاری‌های علمی (آموزشی، پژوهشی و مشاوره‌ای) آموزش و پرورش خصوصی با مؤسسات آموزش و پرورش مشابه	
15, 111, 14, 13	برقراری ارتباط قوی با بازار (صنعت و کارفرمایان و دیگر بخش‌های اقتصادی) توسط آموزش و پرورش خصوصی	
11, 12, 19, 17, 15	اجازه دادن در استفاده از امکانات دولتی همچون شبکه اینترنت دانشگاهی ملی یا سیستم‌های امانت از کتابخانه ملی همچون بخش دولتی	

اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش ۲۱ شاخص شناسایی گردید و برای بعد بازدارنده های اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش ۱۷ شاخص، برای بُعد نقاط قوت اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش ۱۱ شاخص، بُعد نقاط ضعف اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش ۱۵ شاخص، بُعد پیامدهای اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش ۶ شاخص و در نهایت برای بُعد سازوکارهای اجرایی ۸ شاخص شناسایی گردید. ابعاد منفی مانند بازدارنده و نقاط ضعف انعکاس فعل منفی ابعاد مشوق و قوت هستند بر همین اساس در شمارش تعداد شاخص های حاصله از بخش کد باز محسوب نشدند.

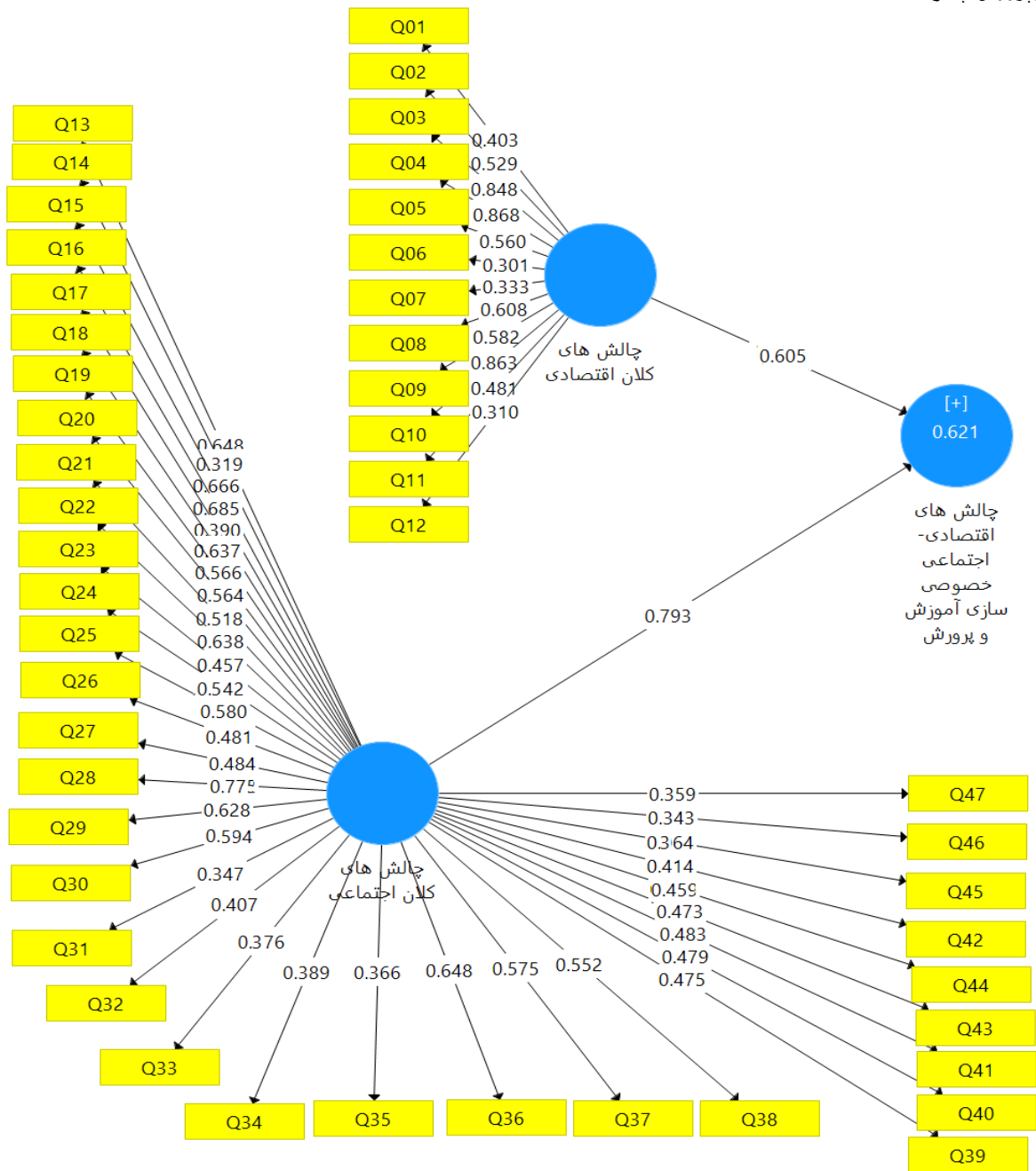
در بخش چالش های اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش در سطح کلان با توجه به داده های استخراجی از ۱۱ مصاحبه در ۵ بُعد مشوق های اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش، بازدارنده های اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش، نقاط قوت اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش، نقاط ضعف اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش، پیامدهای اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش و سازوکارهای اجرایی اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آموزش و پرورش در مولفه کلان که در نهایت برای بعد مشوق های اقتصادی -



شکل ۱. مدل مفهومی چالش های کلان اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی آب

برای پاسخ به این سوالات در نمونه اصلی به تعداد ۳۵۵ نفر پرسشنامه توزیع گردید و نتایج آن به روش معادلات ساختاری نمایش داده شد.

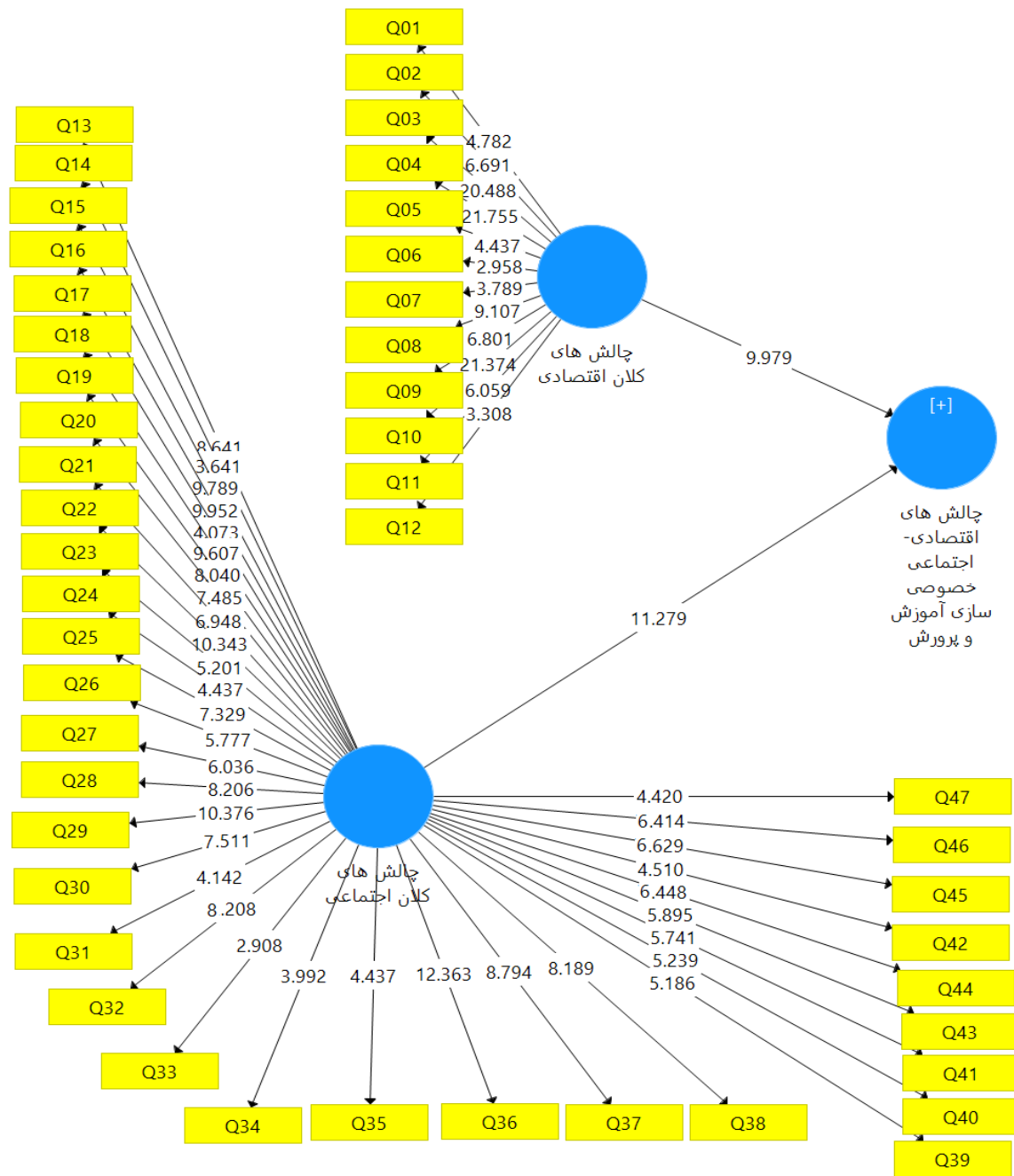
پاسخ سوال دوم: سهم عوامل اقتصادی و اجتماعی در خصوصی سازی آموزش و پرورش به چه میزان است؟ و مدل مناسب برای چالش های کلان اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی در آموزش و پرورش چگونه است؟



شکل ۲. مدل بخش معادلات ساختاری (ضرایب)

دارد و عوامل اقتصادی با ضریب ۰,۶۰۵، معادل ۶۰ درصد در خصوصی سازی آموزش و پرورش ایران سهم است.

در شکل ۲ ضرایب بدست آمده از تکنیک معادلات ساختاری آورده شده است. همانطور که مشخص است تمام ضرایب بالای ۰,۳ بدست آمدند در نتیجه عوامل اجتماعی با ضریب ۰,۷۹۳ معادل ۷۹ درصد در خصوصی سازی آموزش و پرورش ایران سهم



شکل ۳. آماره t-value مدل کلی پژوهش با تکنیک بوت استرپینگ

جدول ۲. سهم عوامل اقتصادی و اجتماعی در خصوصی سازی آموزش و پرورش

بعد	ضریب	آماره تی	سهم عامل
اقتصادی	۰,۶۰۵	۹,۹۷۹	٪۶۰
اجتماعی	۰,۷۹۳	۱۱,۲۷۹	٪۷۹

بحث و نتیجه گیری

در عصر مدرن پیشرفت های فناورانه و اطلاعاتی، جامعه از نظام آموزش و پرورش انتظار دارد که در برابر اقتصاد جهانی رقابتی و در حال تغییر، پاسخگوتر و پویاتر باشد. در چنین عصری با وجود

در شکل ۳ ضرایب آماره تی بدست آمده از تکنیک معادلات ساختاری آورده شده است. همانطور که مشخص است تمام ضرایب آماره تی بالای ۱,۹۶ بدست آمدند که بیانگر تایید فرض پژوهش و رد فرض صفر است. در نتیجه تاثیر هر دو بعد اقتصادی و اجتماعی در سطح کلان بر خصوصی سازی آموزش و پرورش تایید شده است.

پژوهش از تاثیر عوامل اجتماعی بر خصوصی سازی سخن به میان آمده است. در نهایت برای چالش های اقتصادی - اجتماعی خصوصی سازی در آموزش و پرورش در سطح کلان با شناخت بدست آمده از مولفه ها می توان پیشنهاد کرد که:

- ۱- تغییرات اساسی در زیرساخت های اجتماعی و فرهنگی برای آشناسازی معلمان و مدیران مدارس با منافع خصوصی سازی
- ۲- ارائه خدمات به بخش های ضعیف جامعه و حمایت از اقشار ضعیف تر برای دستیابی به آموزش رایگان و با کیفیت
- ۳- تغییر در قوانین و مقررات آموزشی
- ۴- نگاهی دوباره به بودجه بندی ها در نظام آموزش و پرورش

References

1. Shah, M., & Brown, G. (2019). The Rise of Private Higher Education in Australia: Maintaining Quality Outcomes and Future Challenges. In proceeding of AUQF, Internal & External Quality Assurance: Tensions & Synergies, 1-3 July, Australia, 143-150.
2. Varghese, N.V. (2020). Private Higher Education. UNESCO.
3. Fielden, J., & LaRocque, N. (2018). The Evolving Regulatory Context for Private Education in Emerging Economies. Discussion paper. The World Bank Group, International Colloquium on Private Education.
4. Moschetti, M., Martínez Pons, M., Bordoli, E., & Martinis, P. (2020). The increasing role of non-State actors in education policy-making. Evidence from Uruguay. *Journal of Education Policy*, 35 (3), 367-393.
5. Bromley, P., Overbey, L., Furuta, J., & Kijima, R. (2021). Education reform in the twenty-first century: declining emphases in international organization reports, 1998-2018. *Globalization, Societies and Education*, 19 (1), 23-40.102303.
6. Amiri, Mojtaba, Nairi, Shahrzad, Saffari, Marjan, Delbari Ragheb, Fatemeh. (1392). Explain and prioritize barriers to privatization and private sector participation in sports development.

تقاضای گسترده برای آموزش و پرورش، که دولت ها به تنهایی قادر به تأمین اعتبار این بخش و برآوردن تقاضاهای فزاینده نیستند، رشد و برانگیختن مشارکت بخش خصوصی در توسعه و سرمایه گذاری در آموزش، بسیار ارزشمند می باشد (۸). در واقع، مشارکت بخش خصوصی در ارائه و مالکیت مدارس می تواند منجر به تولید فارغ التحصیلان با کیفیت شود و این بخش با ارتباط نزدیک تر با دانشگاه ها و صنایع، این اطمینان را حاصل خواهد کرد که مدارس در راستای نیازهای جامعه و هم راستا با فلسفه و سند چشم انداز فعالیت می کنند. برای اینکه آموزش و پرورش به عنوان یک عامل اصلی در تحقق توسعه پایدار ارائه خدمت نماید، تحولاتی همچون دموکراتیزه کردن^۱، آزادسازی^۲، تمرکززدایی^۳ و خصوصی سازی^۴ می بایست به عنوان پیش بایست های اصلی سیاست گذاری برای بهبود استانداردها و کیفیت در این بخش به کار گرفته شود (۱۱). با همگامی با تحولات و اصلاحات آموزش و پرورش در جهان و با رشد و گسترش روزافزون تقاضای اجتماعی برای ورود به مدارس با کیفیت تر در کشور و ناتوانی دولت در برآوردن تمامی تقاضاهای موجود، طی دهه های اخیر شاهد رشد پدیده خصوصی سازی در نظام آموزش و پرورش کشور بوده ایم که این امر یکی از ابعاد مورد غفلت واقع شده نظام آموزش و پرورش کشور می باشد.

بر این اساس در این پژوهش برای خصوصی سازی در آموزش در سطح کلان در دو بعد اصلی اقتصادی و اجتماعی ۴۷ شاخص شناسایی شد و در نهایت این ابعاد به خبرگان بازگردانده شد و تمام این شاخص ها در ۶ بعد (مشوق ها، بازدارنده ها، نقاط قوت، نقاط ضعف، پیامدها و سازوکارهای اجرایی) تقسیم بندی شدند. ابعاد بازدارنده و نقاط ضعف انعکاس منفی مشوق ها و نقاط قوت بودند و در نهایت مدل مفهومی (شکل ۱) برگرفته از این ۶ بعد طراحی گردید. در بخش دوم برای پاسخ به سوال دوم پژوهش یعنی سهم عوامل کلان اقتصادی و اجتماعی در خصوصی سازی آموزش و پرورش از روش معادلات ساختاری استفاده شد که در نهایت مشخص گردید عوامل کلان اجتماعی با ضریب ۰.۷۹۳ بیشترین تاثیر و سهم را در خصوصی سازی آموزش و پرورش دارد و عوامل اقتصادی با ضریب ۰.۶۰۵ دومین عامل تاثیرگذار است. در نهایت نتایج این پژوهش با پژوهش رضاییان (۸) همسو بود. خدري و همکاران نیز در پژوهش خود به این نکته اشاره داشت که عوامل اجتماعی بر خصوصی سازی آموزش و پرورش تاثیر بیشتری نسبت به سایر عوامل دارد و از طرفی نیز با این پژوهش تفاوت هایی نیز داشتند در پژوهش آنها ضریب تاثیر عوامل اجتماعی ۰.۵۶۹ بود که با ضریب تاثیر بدست آمده در این پژوهش تفاوت های بسیاری دارد. پژوهش هایی نیز در سطح بین الملل انجام شد که با نتایج این پژوهش همسو بود از قبیل ایکمبا- افوگیاند و راج (۹)، مارتین و همکاران (۱۰) که در هر دو

1. Democratization
2. Liberalization
3. Decentralization
4. Privatization

Journal of Sports Management, 5 (4), 83-106.

7. Hashemian, Fakhr al-Sadat, prisoners, Hadi, Agham Mohammadi, Javad. (1394). Analysis of private sector participation in the Iranian education system. Strategic and Macro Policies, 3 (No. 12), 1-26.

8. Rezaian, Majid. (1399). Challenges of the private sector in higher education in Iran. Management and Planning in Educational Systems, 13 (1), 349-378.

9. Ikemba-Efughi, I. and Raj, R. (2020), "Managerial behavior and corporate social responsibilities of private education providers in Nigeria: a case of private primary education", Journal of Global Responsibility, Vol. 11 No. 4, pp. 387-405. <https://doi.org/10.1108/JGR-03-2020-0038>.

10. Martin, L., Loomis, K., & Young, J. L. (2020). Cutting School: The Privatization, Segregation, and the End of Public Education.

11. Akpotu, N. E., & Akpochofo, W. P. (2019). An Analysis of Factors Influencing the Upsurge of Private Universities in Nigeria. J SocSci, 18 (1), 21-27.